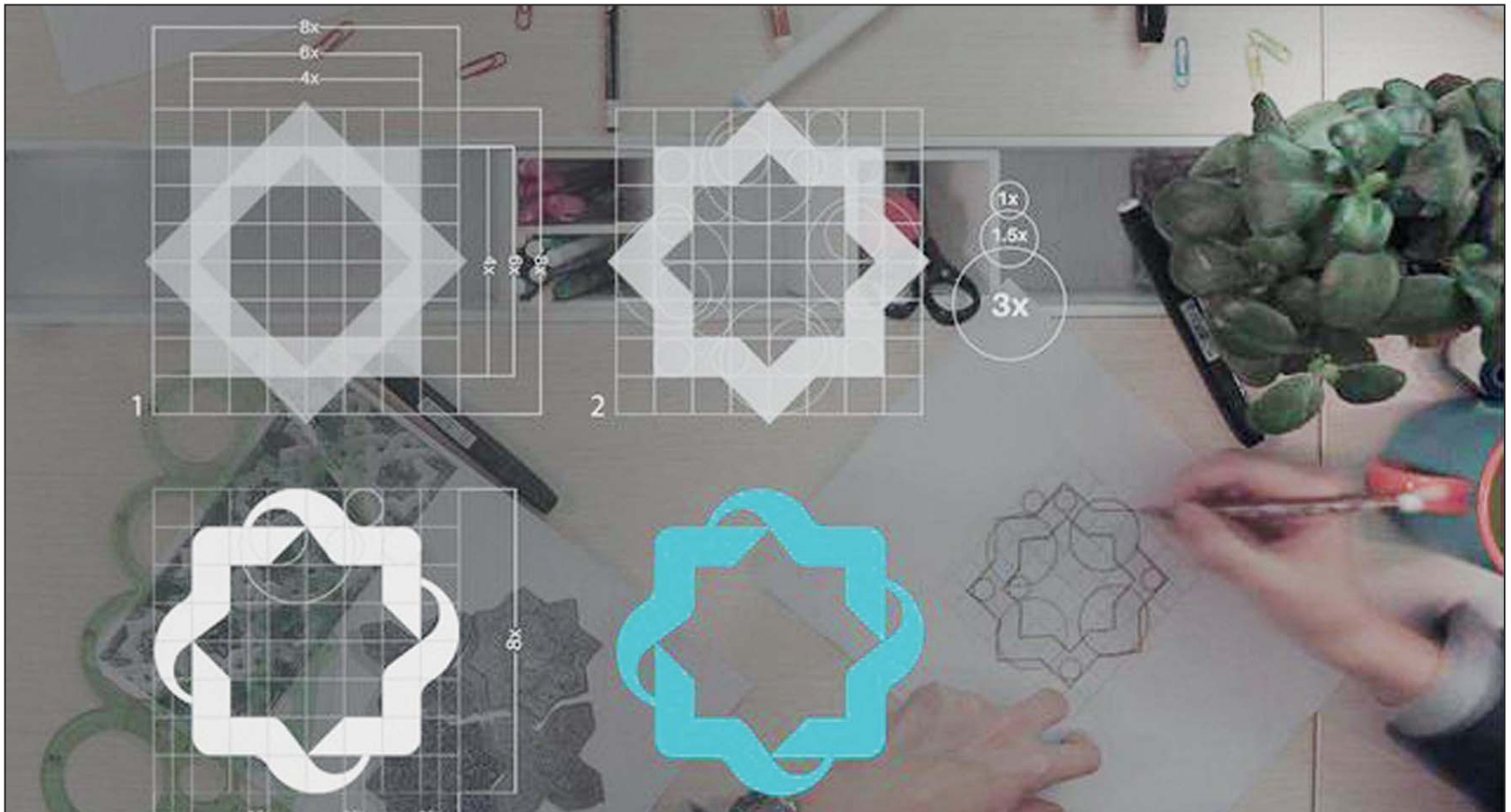

تازه ترین نشانه های رونق دوباره شبکه چهار، تولید برنامه هایی مانند شوکران و گفت و گو با چهره های مطرح با اندیشه های متنوع، شب های هنر با پرداختن به شاخه های هنری گوناگون، چراغ مطالعه چرخ و... است

چرا شبکه ۴ مهم است؟

هشتگ مخاطب خاص

اگر مروری بر شوخی های فضای مجازی در چند سال اخیر داشته باشید، احتمالاً شوخی هایی را که با شبکه چهار می شود، به خاطر می آورید. جوك هایی که تاکیدشان بر تعداد کم بیننده های این شبکه بوده و دلیل آن تخصصی بودن محتوای برنامه های شبکه چهار است. چیزی که اتفاقاً در یکی دو سال اخیر به نقطه قوت شبکه تبدیل شده و با نوشتن برنامه های تخصصی در فرم و محتوا، حالا می توان گفت که تعداد بینندگان برخی برنامه های شبکه چهار به میزان قابل توجهی افزایش یافته است. در این گزارش ضمن مروری کلی بر تاریخچه شبکه چهار سیما، به دلایل اهمیت این شبکه می پردازیم.

محمد وفایی
خبرنگار

روشنفکری روی آنتن

از زمان اختراع تلویزیون در اوایل قرن بیستم میلادی، بحث های زیادی درباره مهم ترین کارکردهای این وسیله ارتباط جمعی مطرح بوده، اما چیزی که بیشتر افراد روی آن توافق داشته اند، کارکرد تلویزیون به عنوان ابزار سرگرمی بوده است. در کنار سرگرمی، برخی به رسالت تلویزیون در حوزه خبری و اطلاع رسانی هم تاکید دارند، اما در افکار عمومی کمتر به نقش علمی و آموزشی این رسانه توجه می شود. واقعیت این است که به جز تانك شوهای مفرح، مسابقات تلویزیونی، مجموعه های نمایشی، فیلم های سینمایی، اخبار، مسابقات ورزشی و... که همواره پربیننده ترین برنامه های تلویزیون های مختلف جهان بوده اند، يك نظام رسانه ای درست، علاوه بر مخاطب عام باید به مخاطبان فرهیخته، دانشگاهی و اهل فکر نیز توجه داشته باشد و برای آنها هم محتوا تولید کند. مخاطبانی که اهل مطالعه هستند و بسیاری از برنامه های پرمخاطب تلویزیون از نگاه آنها پیش پا افتاده و سطحی به نظر می رسد. هر محتوایی مخاطب مخصوص به خود را دارد و افراد با نگرش های مختلف و سطح دانش متفاوت با یکدیگر، باید بتوانند برنامه مورد علاقه خود را در تلویزیون بیابند.

شبکه چهار سیما دقیقاً چنین وظیفه ای دارد و هدفگذاری اش جذب بینندگان فرهیخته و اهل مطالعه است. فاصله گرفتن از سرگرمی محض و تولید برنامه های اندیشه محور و پرداختن به علوم انسانی در رسانه ملی سابقه زیادی دارد و در سال های ابتدایی پیروزی انقلاب

اسلامی برنامه هایی با کمترین محدودیت تولید می شد که در آنها به تبیین اندیشه های سیاسی و دینی گوناگون پرداخته می شد و متفکران اسلامی و انقلابی با نمایندگانی از اندیشه های دیگر به مناظرات صریح می نشستند، اما متأسفانه این روند ادامه پیدا نکرد و تولید این نوع برنامه ها کاهش قابل ملاحظه ای یافت و دو شبکه تلویزیون بیشتر به سمت سرگرمی رفتند.

آن ۲۳ سال

سال ۷۵ و سه سال بعد از تولد شبکه سه با رویکرد جوان، شبکه چهار سیما با هدف جذب مخاطبان خاص و با شعار شبکه فرهیختگان راه اندازی شد. گروه های دانش اجتماعی، فرهنگ و اندیشه، سیاسی و ادب و هنر در این شبکه آغاز به کار کردند و در حوزه های تخصصی و با نگاهی به مخاطب روشنفکر، به تولید محتوا پرداختند. اگر گروه اجتماعی شبکه ای دیگر مسابقه تلفنی سرگرم کننده تولید می کرد، گروه اجتماعی شبکه چهار بستری برای حضور جامعه شناسان و دانشمندان علوم اجتماعی روی آنتن تلویزیون فراهم می کرد. یا اگر گروه ادب و هنر شبکه های دیگر اقدام به ساخت سریال های پرمخاطب ۹۰ شبنمی می کردند شبکه چهار با رویکرد خاصی به هنر می پرداخت. تله تئاتر یکی از قالب های هنری بود که در شبکه چهار رونق فراوانی پیدا کرد و بسیاری از نمایشنامه های مطرح جهان با حضور بازیگران تئاتر و تلویزیون اجرا شد و از این شبکه به نمایش درآمد. هنوز هم گاهگداری تله تئاترهای

قابل توجهی از این شبکه پخش می شود و البته خیلی اوقات تولیدات سال های قبل دوباره روی آنتن می رود. شبکه چهار در این چند دهه نسبت به پخش فیلم های سینمایی هم بی توجه نبوده و مثلاً برنامه سینما ما را با پخش فیلم های تجربی و خاص خارجی در زمان پخش بیننده فراوانی داشت. برنامه دو قدم مانده به صبح نیز با موضوع فرهنگ و هنر روی آنتن می رفت و با اجرای متفاوت محمد صالح علا و حضور چند مجری-کارشناس به شاخه های گوناگون هنری می پرداخت. شبکه چهار تا قبل از تأسیس شبکه آموزش، در زمینه برنامه های علمی یک تاز بود و به عنوان مثال برادران صفاریان پور در برنامه آسمان شب برای علاقه مندان نجوم برنامه جذابی روی آنتن می بردند. یا در قالب برنامه چهارسوی علم، مستندهای علمی زیادی پخش می شد که البته این روند همچنان ادامه دارد.

چشم ماروشن!

با گذشت چند سال از پخش برنامه های پربیننده از شبکه چهار سیما برخی صاحب نظران معتقد بودند این شبکه نتوانسته به روند خوب قبلی ادامه دهد و از طرفی با افزایش تعداد رقبا داخلی و البته ماهواره ای، با کاهش نسبی بینندگان روبه رو شده و انگار فرهیختگان و روشنفکران دوباره عطای تماشای شبکه چهار را به لقایش بخشیدند. این دقیقاً دوره ای بود که آن شوخی ها درباره کم بیننده بودن این شبکه در فضای مجازی دست به دست شد. به نظر می رسد در یکی دو سال اخیر پس از طی دوران کم فروغ شبکه دانایی، دوباره موج تازه ای از برنامه های خوب و استاندارد از راه رسیده است. بازگشت دوباره محمد صالح علا با برنامه چشم شب روشن آغاز این روند بود و تازه ترین نشانه های رونق دوباره شبکه چهار، تولید برنامه هایی مانند شوکران و گفت و گو با چهره های مطرح با اندیشه های متنوع، شب های هنر با پرداختن به شاخه های هنری گوناگون، چراغ مطالعه، چرخ و... است. تنها چیزی که ممکن است شبکه چهار را دوباره به سوزنه فضای مجازی تبدیل کند، زیاده روی در فرهیختگی (!) است؛ اتفاقی که به عنوان مثال با دعوت حافظ و سعدی به برنامه ویژه این شبکه برای تحویل سال رخ داد! نزدیک شدن به زمانی که هم مورد قبول دانشگاهیان باشد و هم مردم با تحصیلات متوسط بتوانند با آن ارتباط برقرار کنند، می تواند مهم ترین مأموریت شبکه چهار در جذب مخاطب باشد.